

מאמר 2: "מולדת יש רק אחת", אבי שגיא וידידיה שטרן

הכותבים: פרופ' אבי שגיא מלמד פילוסופיה כללית ויהודית באוניברסיטת בר-אילן ועמית מחקר במכון הרטמן, פרסם וערך ספרים רבים על יהדות ופילוסופיה; פרופ' ידידיה שטרן מלמד משפטים באוניברסיטת בר אילן ועמית בכיר במכון הישראלי לדמוקרטיה, פרסם וערך ספרים על יהדות ומשפט.

הבמה: עיתון הארץ, ערב סוכות תשס"ז, 5 באוקטובר 2006.

תקציר: בפתחת המאמר שנכתב ערב חג הסוכות הכותבים עוסקים במשמעות הסמלית של החג: במישור האישי – ארעיות הקיום המגולמת בישיבה בבית ארעי, ובמישור הציבורי – היזכרות בתקופת הנדודים במדבר והיעדר מולדת. מכאן הם עוברים אל נושא המאמר: השאלה אם ומדוע יש חשיבות למולדת. בחלקו הראשון מובאות טענות-נגד של הפוסלים את חשיבות המולדת: אלה הרואים במולדת רעיון לאומני שממנו נולדו עוולות גדולות בהיסטוריה, ובעיקר שתי תפיסות עולם המרוקנות את המושג מולדת מתוכן: התפיסה הקוסמופוליטית שלפיה האדם הוא אזרח של העולם כולו, והתפיסה האינדיבידואליסטית שלפיה האדם הוא יחיד שאינו זקוק לקהילה ומכאן גם שאינו זקוק למולדת. כנגד זאת הכותבים מעמידים את העובדה שהכמיהה למולדת קיימת בכל מקום, ומבקשים לברר למה כמהים. הם עומדים על שתי המשמעויות של המושג – ביתו הראשוני של האדם; המסגרת המדינית והמרחב הגאוגרפי שבו מתממשת תרבותו וזהותו. לקראת סיום הכותבים קושרים את הדיון הכללי במושג מולדת אל המהלך הציוני שהביא להקמת מדינת ישראל כמולדת שבה העם היהודי יכול לממש את זהותו ותרבותו.

סקירה והערכה: ה"פתיחה" של המאמר עלולה להטעות מעט; היא דנה במשמעותו של חג הסוכות בשפה ציורית-משהו ושווה לכל נפש. "סיפור המסגרת" הזה – חג בלוח השנה העברי – משמש מקפצה לדיון בנושא אחר שהוא עיקרו של המאמר: "מולדת". הכותבים "מתרגמים" הנמקה לחג מימי קדם במושג מודרני יחסית – "מולדת", וכורכים באופן זה עבר והווה.

מבנה המאמר שקוף וברור: המאמר מחולק לשני חלקים באמצעות שאלות הממקדות את הנושא של כל חלק: "ואולם מה חשיבות המולדת?" (התחלת הפסקה השלישית); "רבים זקוקים לדבר-מה ייחודי נוסף, שהוא קטן מן 'העולם' אך גדול מן 'הבית'. מה הם מבקשים?" (סוף הפסקה השישית). השימוש בשאלות (לא "רטוריות"), ולעתים אף בשרשרת של שאלות, מדגיש את הרטוריקה הדידקטית של המאמר.

הדיון בנושא "מולדת" במאמר הוא אוניברסלי ועל-זמני. מימרות ומובאות מן העבר הרחוק והקרוב מדגישות זאת: ציטוט מן המקרא, מימרה של פילוסוף רומי ומובאה ממסה של אינטלקטואל אוסטרי-יהודי. המאמר מסתיים בהקשר הקרוב לקוראים – הציונות ומדינת ישראל. המאמר ננעל ב"סיפור המסגרת" – חג הסוכות.